

Nr 75.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv för kronans räkning av Näs kraftstation med tillhörande mark och vattenrätt i Dalälven m. m.
(4:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 28 februari 1936 dagtecknad proposition, nr 117, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna i statsrådsprotokollet omförmälda avtal mellan vattenfallsstyrelsen och Horndals jernverks aktiebolag angående förvärv av Näs kraftstation m. m. med rätt för vattenfallsstyrelsen att vidtaga de tekniska ändringar i avtalet, som vid dess tillämpning kunna visa sig erforderliga och varom överenskommelse kan komma att träffas; *dels* medgiva, att för erläggande av den i avtalet bestämda köpeskillingen, 2,870,000 kronor, må disponeras till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond; *dels* medgiva, att reglementet den 30 juni 1934 (nr 443) angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst (tjänstepensionsreglementet för arbetare) må, utan hinder av bestämmelserna i 1 § 2 mom. sagda reglemente, vinna tillämpning å den arbetarpersonal, som jämlikt nämnda avtal skall övergå i statens vattenfallsverks tjänst, från och med den dag övergången äger rum; *dels ock* medgiva, att till envar av smörjaren P. A. Jansson, smörjaren G. Skoglund och reparatören C. E. Jonsson må av statens vattenfallsverks driftmedel från och med den 1 september 1936 under vederbörandes livstid såsom pension utgå ett årligt belopp av 600 kronor, varå dyrtidstillägg icke skall beräknas.

I skrivelse den 27 januari 1936 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om godkännande av ett skrivelsen bilagt avtal med Horndals jernverks aktiebolag, vilket innehaves av Fagersta aktiebolag, om förvärv för kronans räkning för ett pris av 2,870,000 kronor av bolagets kraftstation vid Näs i Kopparbergs län med tillhörande fastigheter och vattenrätt i Näs- och Jugansboforsarna i Dalälven. Med hänsyn till att vattenfallsstyrelsen väsentligt lättare kan finna avsättning för kraftöverskottet på sina stora ledningsnät och på grund av att staten äger det nedanför varande vattenfallet vid Tyttbo, har Fagersta föreslagit styrelsen, att staten skulle inköpa dess kraftverk vid Näs. Efter förda underhandlingar hava parterna enat sig om det skrivelsen bilagda, nu i propositionen framlagda förslaget till köpeavtal.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande.

Styrelsens med utgående från den avtalade köpeskillingen, 2,870,000 kronor, verkställda kalkyl rörande anläggningens räntabilitet under angivna olika förutsättningar synes uppgjord med tillbörlig försiktighet och visar, att ett betydande kraftbelopp kan produceras vid kraftstationen för en jämförelsevis låg kostnad och att det utvunna kraftbeloppet kan vinna avsättning inom det s. k. mellansvenska centralblocket. Sålunda har beräknats, att, förutom vad som kan antagas komma att levereras till nuvarande avnämare av kraft från Näs kraftstation eller omkring 17 miljoner kilowatttimmar, kraftbelopp å 25—22.5 miljoner kilowatttimmar skulle bli disponibla. Produktionskostnaden för uttagbar kraft har beräknats till i genomsnitt 0.75 å 0.80 öre per kilowattimme. Denna kostnad är, enligt vad styrelsen uppgivit, icke obetydligt lägre än den, som efter utbyggnad av Tyttboforsen kraftproduktionen där kan väntas draga, och ungefär av samma storlek som kostnaden för kraft till Mellansverige från Stadsforsen, till vars utbyggande årets riksdag beviljat anslag.

Enligt vad vattenfallsstyrelsen uppgivit är Näs kraftstation i stort sett i ett tillfredsställande skick, och de omedelbart påkallade förbättringarna äro av jämförelsevis ringa storleksordning.

Även bortsett från betydelsen av ifrågavarande förvärv med hänsyn till en framtida utbyggnad av Tyttboforsen torde alltså detsamma ur affärs-mässig synpunkt få anses representera ett visst intresse för kronan.

Efter avlåtandet av propositionen har A. H. Carlsson på *Rudö byamäns* vägnar i en till Kungl. Maj:t inkommen skrift anmält att byamännen gjorde gällande rätt till viss del av strömfallet vid Näsforsen. I utlåtande häröver av den 23 mars 1936 har vattenfallsstyrelsen anfört bland annat att utsikterna för byamännen att i en eventuell rättegång få sina anspråk erkända ej syntes särskilt stora samt att emellertid vattenfallsstyrelsen för att under alla omständigheter säkerställa kronans rätt infört bestämmelser (i § 6 av det i propositionen återgivna kontraktet) om skyldighet för säljaren att utgiva ett fullt tillräckligt skadestånd därest en rättegång om vattenrätten avgjordes till kronans nackdel. Genom beslut den 27 mars 1936 har Kungl. Maj:t funnit ärendet ej föranleda annan åtgärd än att till ärendet hörande handlingar skulle överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Utskottet. Den nu till inköp föreslagna kraftverksanläggningen, Näs kraftstation, är belägen allenast cirka 17 kilometer från vattenfallsstyrelsens transformatorstation i Krylbo och har alltså ett synnerligen gynnsamt läge i förhållande till statens vattenfallsverks mellansvenska centralblock. På grund av de betydligt vidsträcktare möjligheter, som vattenfallsstyrelsen har att inom detta sitt stora konsumtionsområde avsätta överskottskraften från Näs kraftstation, har en överlåtelse därav till vattenfallsstyrelsen ansetts särskilt lämplig. Härigenom ökas också, såsom önskligt är, reserverna av den närkraft, som jämte den genom stamlinjen från Porjus från Norrland överförda kraften, skall tillgodose konsumtionsbehoven i Mellansverige. En framtida utbyggnad av det utav staten ägda Tyttbofallet i Dalälven underlättas också om staten blir ägare till Näs kraftstation, som är belägen omedelbart ovanför detta fall.

Med hänsyn till nu angivna omständigheter och under erinran att vattenfallsstyrelsen på grundval av verkställda utredningar ansett sig kunna vitsorda att den begärda köpeskillingen vore måttlig och affären riskfri, får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna i statsrådsprotokollet den 28 februari 1936 angivna avtal mellan vattenfallsstyrelsen och Horndals jernverks aktiebolag angående förvärv av Näs kraftstation m. m. med rätt för vattenfallsstyrelsen att vidtaga de tekniska ändringar i avtalet, som vid dess tillämpning kunna visa sig erforderliga och varom överenskommelse kan komma att träffas;

b) medgiva, att för erläggande av den i avtalet bestämda köpeskillingen, 2,870,000 kronor, må disponeras till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond;

c) medgiva, att reglementet den 30 juni 1934 (nr 443) angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst (tjänstepensionsreglementet för arbetare) må, utan hinder av bestämmelserna i 1 § 2 mom. sagda reglemente, vinna tillämpning å den arbetarpersonal, som jämlikt nämnda avtal skall övergå i statens vattenfallsverks tjänst, från och med den dag övergången äger rum;

d) medgiva, att till envar av smörjaren P. A. Jansson, smörjaren G. Skoglund och reparatören C. E. Jonsson må av statens vattenfallsverks driftmedel från och med den 1 september 1936 under vederbörandes livstid såsom pension utgå ett årligt belopp av 600 kronor, varå dyrtidstillägg icke skall beräknas.

Stockholm den 17 april 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Olof Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Bergqvist, Nilsson* i Gränebo, *Asplund, Walles, Nylander, Nordborg, Nilsson* i Fredriksfält, *Jonsson* i Lycksele och *Magnusson*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson, Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Holmgren, Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Isacsson, Aronson* och *Svedberg*.